

//////////////////////////////////// SZEMLE //////////////////////////////////////

Agrártörténeti tények és emlékek, 2000-2020

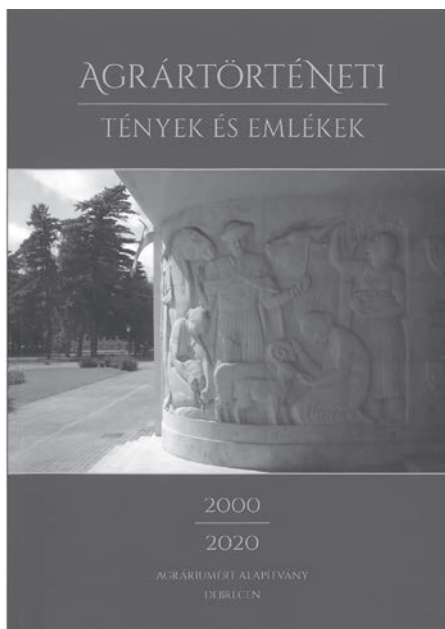
TENK ANTAL

*„A múltat tiszteld a jelenben s tartsd a jövőnek”
Vörösmarty Mihály*

Debrecenben az utóbbi két év jeles évfordulók megünneplésével telt: 2018-ban emlékeztek meg az 1868-ban létrejött Országos Felsőbb Gazdasági Tanintézet alapításának 150 éves jubileumáról. Alig két évvel később, 2020-ban volt a hajdani Debreceni Agrártudományi Egyetem alapításának s vele az egyetemi agrárképzés indulásának 50 éves évfordulója.

A 2020-as esztendő még egy jubileumnak is az éve volt, ekkor ünnepelték a város egységes egyeteme, a Debreceni Egyetem indulásának 20. évfordulóját. A könyv, melyről az ismertetés szól, a 2000-ben integrált Debreceni Egyetem két évtizedes fejlődését mutatja be, kiemelten a Mezőgazdasági Kar szemszögéből.

Az Agrártörténeti tények és emlékek című könyv előszavában *Sellyei Ágnes*, az Agráriumért Alapítvány kuratóriumi elnöke így fogalmazta meg a kiadvány célját: „Szándékaink szerint kellemes informatív anyagot szeretnénk kézbe adni, ami tájékoztat és szórakoztat, esetleg már ismert források írásait feleleveníti és egyesíti azokat.” A 140 oldal terjedelmű anyag átolvasása után nyugodtan állíthatom, hogy a szándék megvalósítása maximálisan sikerült. *Nemessályi Zsolt* professor emeritus szerkesztő – egyben a könyv társszerzője –, *Avar László* szakújságíró – a könyv másik szerzője –, *Csizmazia Zoltán* és *Nagy János* professor emeritusok mint társszerzők és lektorok, valamint *Fürjné Rádi Katalin* archívszerkesztő közös munkája nyomán tartalmas és reprezentatívan kivitelezett könyv látott napvilágot 2020 végén.

A recenzornak nem kis felelőssége van abban, hogy az általa méltatott könyvből mit emeljen ki hangsúlyosabban, mert azzal óhatatlanul befolyásolhatja mások értékítéletét. E tekintetben is szerencsém van, miután Nemessályi Zsolttal közel fél évszázados barátság fűz össze bennünket, több közös munkánk jelent meg, s így közelről figyelhettem meg azokat az értékeket, melyek szakmai tevékenységét kezdetektől fogva motiválják. Az egyik fontos szempont volt számára a múlt megőrzése a jövőnek, amiben tevéleges szerepet vállalt több alkalommal is. Ilyen alkalom volt, mikor 2014-ben – 70. születésnapja alkal-

mából – A tudomány szolgálatában című könyv szerkesztésére vállalkozott, és ilyen ez a mostani mű is. Mert Sütő Andrással vallja, hogy „a történelem, bármennyire is a tömegek műve, egy-egy kiemelkedő személyiség karján sétál be az emlékezet házába”. Úgy vélem, hogy a Debreceni Egyetem történelmének nagyon fontos szelete ezzel a könyvvel Nemessályi Zsolt karján (is) „sétált be” az emlékezet házába.

De most már tényleg a könyvről! A korábban említett Előszót követően Csizmazia Zoltán professzor, az Agráriumért Alapítvány alapítványtevője és kuratóriumának első elnöke mutatja be a 2000 óta működő Alapítvány rövid történetét, majd Nemessályi Zsolt osztja meg szerkesztői gondolatait az olvasóval. Két oldalt szentelnek a kiadvány összeállításához felhasznált forrásműveknek – szám szerint 15-nek – a bemutatására.

A könyv első terjedelmes részében (14–24. o.) a Debreceni Egyetem kialakulásában meghatározó szerepet játszó személyek, az egyes karok vezetői, az egyetemet előkészítő szövetség szenátusának tagjai, az egyetem első rektorai portréi láthatók. Az egyetemi integráció kialakulásának történetét bemutató részből derül ki, hogy a 2000-ben felálló Debreceni Universitas Alapító okiratát 1991. június 22-én írták alá, és az aláírók között ott szerepel *Göncz Árpád* köztársasági elnök neve is. Az akkor létrejött Debreceni Universitas Egyesülés közel tíz éven keresztül (1999 végéig) dolgozott az egységes Debreceni Egyetem előkészítésén. A Debreceni Agrártudományi Egyetem (DATE) Mezőgazdaságtudományi Karának több professzora, *Kozma András*, *Szász Gábor*, *Győri Zoltán* jelentős szerepet játszott az Egyesülés vezetésében. Az átalakulási folyamat újabb állomása az volt, amikor 1998-ban létrejött a Debreceni Egyetem Szövetség, élén a szenátussal. Ennek első elnökévé Nemessályi Zsolt professzort választották. A szenátus 1999. december 20-án tartott utolsó ülésén megelekedéssel

állapították meg, hogy 2000 januárjában Debrecenben létrejöhet az ország legszélesebb spektrumú egyeteme.

A könyv legterjedelmesebb fejezete (30–98. o.) a „Tanár és tanítvány” címet viseli, melynek mottójául a szerkesztő Thomas Carlyle egyik mondását választotta: „A történelem megszámlálhatatlan életrajzok összessége.” Ennek a résznek az alapjául Avar László Hajdú-Bihari Napló mellékletében 2008–2009-ben megjelent interjúi szolgáltak, melyeket az egyetem Mezőgazdaságtudományi Karának 34 professzorával, illetve velük párhuzamosan egy-egy tanítványukkal készített. Arra nincsen mód, hogy ezekkel az interjúkkal itt egyenként foglalkozzunk, de annyit megállapíthatunk, hogy a meginterjúvolt személyek – tanárok és tanítványok – tevékenysége és életpályája átfogja az agrárium teljes palettáját. Az is kitűnik ezekből az interjúkból, hogy – miként az intézmény oktatói – az ott végzetek is milyen céltudatosan törekedtek az ágazat egy-egy általunk művelt területének modernizálására, színvonalának emelésére.

A meginterjúvoltak között van a könyv megálmodója, szerkesztője és társszerzője, Nemessályi Zsolt és tanítványa, *Jenet László* is. Mindkettőjük életpályája jól példázza, hogy megfelelő képzettséggel, hivatástudattal és szorgalommal sikeressé lehet válni, bárhová vezessen is a sors. Nemessályi Zsolt ötévnyi főagronómusság után került vissza alma materébe, és végigjárva az egyetemi ranglétrát lett egyetemi tanár 1992-ben. Volt tanszékvezető, tudományos rektorhelyettes, az agrárökonómiai doktori iskola vezetője, az Egyetemi Szövetség szenátusának elnöke, hogy csak néhányat említsünk számos megbízása közül. Így vall hivatásáról: „Elégedett lehetek, mert közel 40 éves [ez az interjú 2008-ban készült – a szerző] egyetemi oktatási tevékenységem során a sok kiváló gazdasz mellett taníthatam olyanokat, akikből később miniszterek, államtitkárok, rektorok, dékánok lettek.

A Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrumában tanulók és végzők ma is megtalálják a számításukat, mert életpályát kínál a számukra, nemcsak a közvetlen termelés, hanem a szakirányítás, a bankvilág, vagy a szolgáltatások egész sora. Példa erre Jenet László, aki ma a biharkeresztesi Kutas 95 Zrt. vezérigazgatója, s egy 4000 hektáros gazdaságot irányít szakszerűen.”

Avar László nemcsak tanárokkal és végzett hallgatókkal, hanem az egyetemmel kapcsolatban levő akadémikusokkal is készített interjúkat, melyek szintén helyet kaptak a könyvben. A 12 akadémikus – *Balázs Ervin, Dimény Imre, Dudits Dénes, Glatz Ferenc, Horn Péter, Király Zoltán, Láng István, Németh Tamás, Pálinkás József, Schmidt János, Solti László, Várallyay György* – közül *Schmidt Jánost* azért emelem ki, mert egész életpályáját – több mint 60 évet – Mosonmagyarváron töltötte, és így kapott honoris causa doktori címet a Debreceni Egyetemen 2008-ban. Schmidt professzor az interjúban így vall tanári hivatásáról: „Szeretem ezt a pályát, ma is, ennyi év után is. Több ezer hallgatót oktattam pályám során, jó érzés erre gondolni. Sok tehetséges, kedves fiatal volt közöttük. (...) Amikor valahol az országban valamilyen szakmai rendezvényen veszek részt, vagy előadást tartok, régi hallgatóim megkeresnek és köszöntenek. Számomra ez mindennél többet jelent. Nekem a vagyonomat, gazdagságomat tanítványaim adják.”

A könyvben bemutatott húsz év folyamán jelentős munkát végzett az 1976-ban alakult Debreceni Akadémiai Bizottság (DAB), illetve az annak keretében működő szakbizottságok. Ebben a munkában a könyv szerkesztője a DAB alelnökeként, illetve az Agrártudományi Szakbizottság elnökeként működött közre.

A könyv végén néhány visszaemlékezés szerepel. Avar László, a Magyar Mezőgazdaság vezető lapszerkesztője arra az időszakra emlékszik vissza, amikor a könyvben bemu-

tatott interjúk készültek. Nemes volt a cél: „Megkezdtünk egy reklám értékkel is bíró melléklet [a Hajdú-Bihari Napló mellékletéről van szó – a szerző] szerkesztését, az sem titkolt célunk, hogy az Agrárt a felvételizők között népszerűsítsük.”

Fürjné Rádi Katalin, a Debreceni Egyetem PR-igazgatója az eredeti anyagok íróiról, szerkesztőiről emlékezik meg: „Ebben a beosztásban a régió nagyvállalatainak vezetőivel kellett kapcsolatot tartanom, ma is hálásan gondolok rájuk, hogy milyen sokat segítettek.”

Orosz János a Debreceni Agrártudományi Egyetem gazdasági főigazgatójaként, *Harsányiné Séllyei Ágnes* a Debreceni Egyetem gazdasági főigazgatójaként emlékszik vissza a könyvben tárgyalt időszakra. *Nádas György*, a Debreceni Egyetem humánpolitikai igazgatója az egyetem személyzeti munkáját mutatja be írásában.

A visszaemlékezések sorát Csizmazia Zoltánnak, a Debreceni Agrártudományi Egyetem utolsó rektorának az írása zárja, amiben így emlékezik: „Szép építkezési időszak volt”, aminek alapján a Debreceni Egyetem szép és hasznos beruházásokhoz jutott.

A könyvről szóló ismertetés végén meggyőződéssel állítható, hogy a Nemessályi Zsolt által szerkesztett kiadvánnyal tovább gazdagodott a nagymúltú intézményt bemutató művek már eddig is impozáns gyűjteménye. A közreműködők jó keresztmetszetét adják annak az időszaknak, amelyről a könyv szól. Az anyagot sok színes fotó teszi még gazdagabbá.

Végezetül egy, a könyvben szereplő bölcsesség Nemessályi Zsoltól: „A történelem egy nagy színpjáték, vannak, akik reflektorfénybe jutnak, ám ők semmire sem jutottak volna a színpfalak mögött levő segítők nélkül. Soha.”

(Avar László és Nemessályi Zsolt: *Agrártörténeti tények és emlékek, 2000-2020*. Agráriumért Alapítvány, Debrecen, 2020.)